ПРАКТИЧНА РОБОТА З ІНФОРМАТИКИ

Тема: **«Штучний інтелект: перевіряємо, аналізуємо, створюємо»**

Мета: навчитися розпізнавати галюцинації штучного інтелекту, перевіряти достовірність інформації, порівнювати відповіді різних інструментів ШІ та створювати зображення за допомогою текстових запитів.

Обладнання: комп'ютер або смартфон з доступом до інтернету, щонайменше один текстовий ШІ та один генератор зображень.

Хід роботи

Завдання 1. Детективи фактів

Штучний інтелект може поєднувати правдиву інформацію з вигаданими фактами. Твоє завдання — знайти неточності в наведених відповідях.

Ситуація 1. *Хто створив інтернет?*

Уявімо, що ШІ надав таку відповідь:

«Інтернет почав розвиватися наприкінці 1960-х років завдяки проєкту ARPANET, який фінансувався американським урядовим агентством. У 1989 році Тім Бернерс-Лі винайшов сам інтернет, а вже в 1991 році він став доступним для широкого використання».

Виконай завдання:

1. Розділи відповідь на окремі твердження.
2. Визнач, які твердження правдиві, а які хибні або неточні.
3. Знайди підтвердження за допомогою пошукової системи.
4. Запиши виправлений варіант відповіді.

Ситуація 2. *Що вміє ChatGPT?*

ШІ повідомив:

«ChatGPT став доступним широкій публіці в листопаді 2022 року. Він створює відповіді за допомогою мовної моделі, навченої на великих обсягах даних. Тому всі його відповіді є перевіреними фактами, а вигадані джерела та неправильні дати в його відповідях неможливі».

Виконай завдання:

1. Знайди правдиві елементи відповіді.
2. Визнач хибні твердження.
3. Поясни, чому ця відповідь може ввести користувача в оману.
4. Сформулюй правильний висновок про можливості та обмеження ШІ.

Результат: два проаналізовані тексти з позначеними правдивими й хибними твердженнями.

Завдання 2. Перевірка галюцинацій на практиці

Обери одну із ситуацій із попереднього завдання та постав її запитання текстовому ШІ.

Використай запит:

«Перевір достовірність наведеного тексту. Розділи його на окремі твердження, визнач, які з них правильні, які хибні або неточні. Для кожного твердження наведи пояснення та джерела, за якими його можна перевірити. Якщо не можеш підтвердити інформацію, прямо зазнач це».

Виконай:

- Порівняй відповідь ШІ зі своїми висновками.
- Перевір хоча б одне посилання або джерело, якщо його надано.

- Запиши, чи виправив ШІ помилки, чи повторив їх, чи додав нові неточності. **Зроби висновок:** чи можна вважати відповідь ШІ достовірною без додаткової перевірки?

Завдання 3. Один запит — різні види ШІ

Досліди, як різні інструменти штучного інтелекту відповідають на однакове запитання.

Запит для дослідження:

«Чи може штучний інтелект замінити вчителя в школі у найближчі 10 років? Наведи аргументи за і проти, три можливі переваги використання ШІ в освіті та два ризики».

Обери щонайменше два інструменти:

- текстовий чат-бот, наприклад ChatGPT, Gemini або Copilot;
- ШІ-пошук, який надає відповіді з посиланнями на джерела;
- інший доступний тобі інструмент ШІ, який уміє аналізувати інформацію.

Порівняй результати

Заповни таблицю.

Критерій	Інструмент 1	Інструмент 2
Назва інструмента		
Чи відповів на всі частини запиту?		
Чи навів аргументи за і проти?		
Чи надав джерела?		
Чи були сумнівні твердження?		
Яка відповідь була кориснішою і чому?		

Зроби висновок: чи завжди різні інструменти ШІ надають однакові відповіді? Який інструмент виявився зручнішим для цього завдання?

Завдання 4. Генератор зображень

Створи зображення за допомогою генератора ШІ. Обери **одну тему** та сформуй власний запит.

Обери тему зображення

Варіант А. Школа майбутнього

Зобрази сучасну школу, у якій учні використовують технології ШІ для навчання.

Варіант Б. Безпека в інтернеті

Створи ілюстрацію, яка навчає підлітків захищати особисті дані та розпізнавати шахрайство.

Варіант В. Місто майбутнього

Зобрази екологічне місто з розумним транспортом, зеленими зонами та роботами-помічниками.

Варіант Г. Фантастичний світ

Створи фантастичний світ із незвичайними істотами, архітектурою та технологіями.

Як правильно сформувати запит

Щоб отримати бажане зображення, обов’язково вкажи такі елементи:

1. **Тема:** що саме потрібно зобразити?
2. **Головні об’єкти:** люди, роботи, будівлі, транспорт, тварини або інші елементи.
3. **Місце дії:** школа, місто, ліс, космос, фантастична планета тощо.
4. **Стиль:** реалістичний, мультяшний, аніме, 3D, цифрова ілюстрація.
5. **Кольори та освітлення:** яскраві, пастельні, темні, теплі, холодні.
6. **Композиція:** що має бути в центрі, на передньому або задньому плані?
7. **Формат:** вертикальний плакат, горизонтальна ілюстрація або квадратне зображення.

   Приклад запиту

   «Створи горизонтальну цифрову ілюстрацію на тему “Школа майбутнього”. У центрі зобрази учнів дев’ятого класу, які працюють за ноутбуками, поруч — дружнього робота-помічника. На задньому плані розмісти інтерактивні дошки та великі вікна з видом на зелене місто. Використай сучасний 3D-мультяшний стиль, яскраві сині, бірюзові та жовті кольори, м’яке денне освітлення. Зображення має бути чітким, позитивним і придатним для шкільної презентації».

   Після генерації

1. Перевір, чи відповідає результат твоєму запиту.
2. Визнач, які елементи ШІ відтворив правильно, а які — ні.
3. За потреби зміни запит і створи покращену версію.
4. Збережи отримане зображення.

   Результат: одне зображення, створене за власним запитом. Якщо є можливість, збережи також покращену версію та порівняй їх.

Підбиття підсумків

Дай відповіді на запитання:

1. Чим галюцинація ШІ відрізняється від звичайної фактичної помилки?
2. Чому різні інструменти ШІ можуть надати різні відповіді на однаковий запит?
3. Які складові запиту найбільше вплинули на результат генерації зображення?
4. Чому користувач повинен перевіряти інформацію, створену ШІ?

Критерії оцінювання

Вид діяльності	Бали
Виявлення правдивих і хибних тверджень у двох текстах	4
Перевірка відповіді ШІ та формулювання висновку	2
Порівняння двох інструментів ШІ	3
Створення зображення за структурованим запитом	4
Підсумкові висновки	1
Усього	**14 балів**

Очікуваний результат: учень/учениця вміє критично аналізувати відповіді ШІ, розпізнавати поєднання правдивої та неправдивої інформації, порівнювати результати роботи різних інструментів, створювати й удосконалювати цифрові зображення за допомогою текстових запитів.